

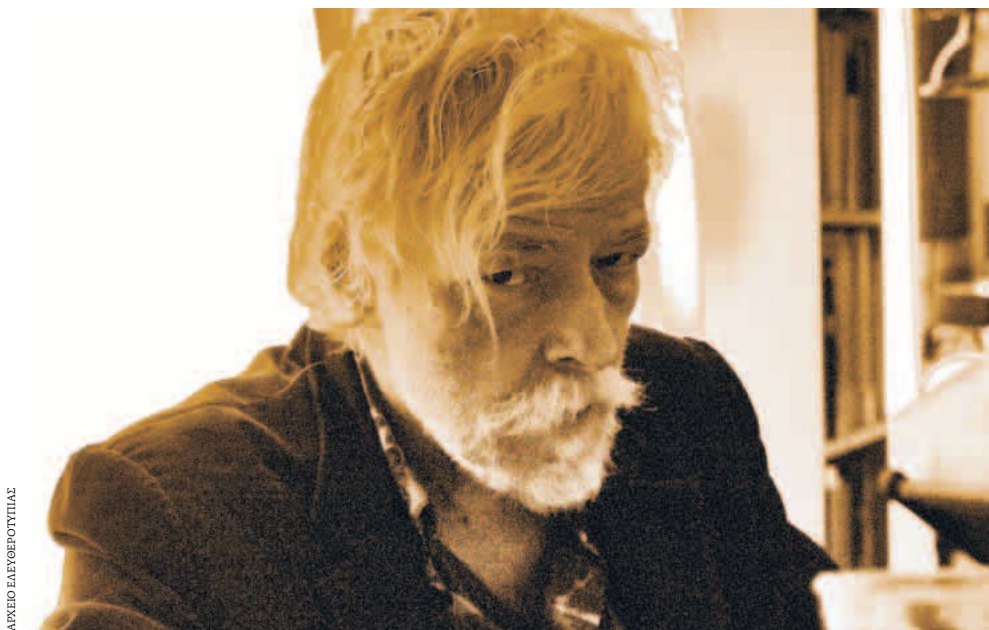
Ενας συγγραφέας με το δικό του ύφος

Πάνος Κουτρουμπούσης, ο μυθογράφος

Από τον Αλέξανδρο Ασωνίτη

«**Ο**ταν οι άνθρωποι χάσουν την δύναμη της μυθοποιίας θ' αναγκαστούν να κατασκευάσουν ένα ηλεκτρικό μηχανήμα - Ποιητή που σκοπός του θα είναι να αναλάβει την μετάδοση των παλιών αρχέτυπων και συμβόλων και την ανασύνθεσή τους για δημιουργία νέων Μύθων για την ανθρωπότητα. Και τ' όνομά του θα είναι σίγουρα Μυθογράφος».

Αυτά έγραφε στο: «Εν αγκαλιά De Κρισγιαούρτι», εκδ. Απόπειρα, 1987, σ. 50, ο Πάνος Κουτρουμπούσης, και πολλοί ενδιαφερόμενοι αναζητούν ήδη το μηχανήμα, προκειμένου να βρεθούν κι εκείνοι στον *Θάλαμο του Μυθογράφου*, όπως τιτλοφορείται το δεύτερο βιβλίο του Κουτρουμπούση (Απόπειρα, 1992). Που παρέα με τον Μυθογράφο του αράζει ανέμελος πότε στο *Κεντράκι του Ταρζάν* (Γαβριηλίδης, 2005), πότε στην *Ταβέρνα του Ζολά* (Ιστός, 1997: τίτλος-λογόπαϊγνιο που συναγωνίζεται επάξια το αθέλητο χιούμορ του λαϊκού τραγουδιού: «Είμ' ένας άθλιος του Βίκτωρ Ουγκώ», με τον Γιάννη Κατσιμίχα), στέκια γεμάτα διηγήματα ιδιαίτερης μυθοπλασίας και φαντασίας, με ασυνήθιστους ήρωες και επεισόδια, διηγήματα ευφυή, χιουμοριστικά, πικρά, μελαγχολικά, παράδοξα, μελλοντολογικά, πρωτότυπα. Ο Κουτρουμπούσης αναπτύσσει τα «σουρεαλιστικά» του διηγήματα χρησιμοποιώντας μια δικής του εμπνεύσεως λαϊκότερη γλώσσα, συνθεμένη από την προφορική μας παράδοση, απ' τα μεσαιωνικά της προπαγανδιστικής φυλλάδας του Μεγαλέξανδρου, από ιδιοδιαλέκτους και αργκό, γλώσσα γεμάτη «ελληνικότητες» και παλιμοδίτικες φράσεις, με ιδιόρρυθμη, εσκεμμένα εσφαλμένη σύνταξη («όπου τελείως τυχαία, έτυχε μια παρέα...») «την εποχήν εκείνην, πριν από την εποχήν που έγιναν της μόδας οι συστηματικές σφαγές τουριστών και πιο πριν ακόμα») και πολυτονική καθαρεύουσα, η οποία εναρμονίζεται με κάθε άλλο τύπο. Ενα χαρακτηριστικό απόσπασμα του σπάνιου λογοτεχνικού του ύφους απ' το καταπληκτικό διήγημα: «Και πάλι Αθήνα» που περιγράφει το ξελόγιασμα ενός Γιαπωνέζου «μισοθάνθρωπου-αρχιμυζινέσουμαν», της εταιρείας ΚΟΥΜΑΣΙ INC, απ' τον (προ μνημονίου) αθηναϊκό τρόπο ζωής, και τη μετεξέλιξή του σε επιτυχημένο τραγουδιστή παλιών ελαφρών τραγουδιών που μυσούν την Αθήνα: «Τότε ήπιε τέσσερα σάκε απανωτά ο Ιαπωνέζος και μετά πήρε το μικρόφωνο, πάτησε την εκλογή του (σημ.: στο караόκε) κι άρχισε να τραγουδάει ζωηρά, με ιαπωνέζικη προφορά, Αθήνα και πάλι Αθήνα, έτσι: "...κιαπό - ψεταχεί - λημου - ασπουν - Α - θήνακαι - πάλι Α - θήνακαι - γέροκαινιοκαι - παιδιάσα - γαπόν...» ...μέχρι τέλος (σημ.: τραγούδησε) κι αυτό... "Α! Α! Α! ο Υμηττός λέει με κέφι στην Πεντέλη, Α! Α! Α! λέει η ρετσίνα στο βαρέλι" (ντουμ-ντουμ-ντουμ)». Μετά: «Υποκλίθηκε και είπε ευχαριστώ, ντόμο αριγκάτο, όπου έπεσε πολύ χειροκρότημα απ' τα τραπεζάκια και φωνές, "Αθίνκ αμτέρνι Ζαπανίζ!... Αθίνκ αμτέρνι!" από μια παρέα, "Το αφεντικό τρελάθηκε", από μαν άλλην... μη τα ρωτάς. Ο κύριος Μασσούε καμάρωνε σαν γύφτικο σκερπάνι. Σε λίγο η πελατεία τραγούδαγαν μαζί του όλο το Ομόνοια Πλας (...πιο 'κει κουλουρτζή ο ταμπλάς. Να η Ομόνοιααα Πλας). Πολύ γλέντι». Τελικά: «...η μανία του Γιούτσι Μασσούε είχε πάρει σοβαρές διαστάσεις και πολλές μέρες δεν εμφανιζόταν καθόλου στο γραφείο...»

Πάνος Κουτρουμπούσης

είχε εφοδιαστεί με караόκε και μηχανήματα εγγραφής σι-ντι σπίνι του κι εκεί ετοίμαζε τα δικά του προγράμματα, όπως τα 'θελε, κι είχε πολλές και την εκτενή συλλογή του από αγαλλματάκια και κουρδιστούς Γκοτζιλές για να 'χει στα ράφια χώρο να βάλει τα μηχανήματα και τα βιβλία για το αθηναϊκό και γενικά το ελληνικό τραγούδι... Ευτυχώς τους μοσχοπούλησε τους Γκοτζιλές σε πλειστηριασμό του Συλλόγου Γκοτζιλοφίλων Πατρών». Πού τραγούδαγε ο επαγγελματίας, πλέον, Παπωνέζος; «Η περιοχή που προτιμούσε ήτο η πρόσφατα αποκαλούμενη Τρικαθή (από το ΤΡΙγωνο Κάτω από ΑΘΗΝάς)», στα κέντρα: "Νέος Τζίμης ο Χοντρός" (...)" "Ο τελευταίος Γκάγκαρος". Τι τραγούδαγε, εκτός από εξιμνητικά τραγούδια για την Αθήνα; «Ασματα, όπως την σειρά Πάμε, δηλαδή τα Πάμε σαν Άλλοτε, Πάμε στο Αγνώστο με βάρκα την ελπίδα, Πάμε μια βόλτα στο Φαληράκι, Εμπρός παιδιά πάμε για την Βουλιαγμένη...».

Οι τίτλοι των διηγημάτων του είναι ενδεικτικοί του κλίματος ευφορίας που δημιουργεί η «ψυχοτρόπος» λογοτεχνία του: «Κλάιν Μάι Πουτς: η Προέλευση, Ο Γονδολιέρης του Μεσολογγίου, Παντελόνια Κοντομάνικα κ.ά.» (από το: «Κεντράκι»). «Το Κλουβί που Τραγουδούσε, Οι Παιδεραστές της Πάουερ, Οι Μενιδιάτες του Διαστήματος, Τα Υπόγεια Ρετιρέ, Οι Κουρσάροι της Λίμνης της Βουλιαγμένης, Η Ανθρωποφαγία Μήτηρ Νοημοσύνης, Όταν ο Ναπολέων ήταν Ψηλός», κ.ά. (από το: «Μυθογράφος»). «Ιπτάμενοι Δίσκοι Υπεράνω της Μουσούνιτας, Οι Ελαφρόμαυλοι κι ο Σατανάς, Οι Γύφτοι που Μπορούσαν να Πετάνε» κ.ά. (απ' το: «Κρισγιαούρτι», το «Ταβέρνα» είναι εξαντλημένο και δεν το έχω διαβάσει. Αντίστοιχο ύφος και ευφορίας είναι και η δεκαπεντασύλλαβη «Βουκολική Παρτούζα» των: Νάρκισσου Προβοκάτη και Περικάλου Νουνεχί, εκδόσεις Μη Αμεσης Επανάστασης, του μακαρίτη Λεωνίδα Χρηστάκη).

Στυλοβάτες της γραφής του Κουτρουμπούση η ακμαία και αναπάντεχη σουρεαλιστική φαντασία του, που αντλεί απ' την παγκόσμια και ελληνική ιστορία και συχνά κορυφώνεται σε μελλοντολογικά παράδοξα, η βλαχο-καθαρευουσiano-αρχαιοτροπή γλώσσα του, τα λογικώς ευτράπελα συμπεράσματα με τα ο-

ποία κλείνει τα σύντομα διηγήματά του: «Και κάτω απ' την ταμπέλα "Εξοχικόν κέντρον ο Λόρδος" είναι καρφωμένη μια μικρότερη που λέει: "Στο βάθος κήπος". Αφού και όλη η πυκνή ζούγκλα τριγύρω είναι σαν δική του» (Το κεντράκι του Ταρζάν), η επανεμφάνιση ηρώων, όπως ο καθηγητής Ρικολακόπουλος, ενώ πιο αγαπημένος του ήρωας είναι ο Χιτλεριάδης. Ο Κουτρουμπούσης είναι απ' τους ελάχιστους έλληνες συγγραφείς που επιλέγει ως ήρωα τον Χίτλερ, μπαίνοντας απ' ευθείας στην καρδιά της σύγχρονης Ιστορίας μαζί με τον δυσώνυμο ήρωά του, που όμως καθόρισε τη σύγχρονη εποχή: «Ο Χίτλερ στον Παράδεισο», «Με τον Χίτλερ στο Υπόγειο», «Με τον Χίτλερ χωρίς Υπόγειο», («Κρισγιαούρτι»), «Ο Χίτλερ ήταν αθώος», «Με τον Χίτλερ στον Τόιχο του Βερολίνου» («Μυθογράφος»), κι έχει γυρίσει το ταινιάκι «Ο Χίτλερ ζει» με τον ίδιο και τον Πουλικάκο.

Ησάτιρα, όταν ανατρέπει τον εαυτό της, ξεσκακοντίζει τη σοβαρότητα, έτσι ο Κουτρουμπούσης έγραψε για το Μακεδονικό: «Μαντπουμπλίκ ντε Μασεντονί». Για την πολύκλαυστη «Μαύρη Αθηνά» του Μπερνάλ (που αντιγράφει τις γελοiotητες του πατέρα της ορθοδοξίας Τατιανού περί πολιτιστικών «υπεξαίρεσεων» των αρχαίων Ελλήνων) έγραψε το: «Οι αρχαίοι Έλληνες ήταν Αραπάδες», ενώ «οι αρχαίοι ποτέ δεν είπαν μπέμπι», μονολογεί ο ήρωάς του καπετάν-Κδόας συνοψίζοντας σε μια φράση όλη την ελληνική Ιστορία. Για την επιβολή του χριστιανισμού στην Ελλάδα έγραψε τα: «η Επιστροφή του Πανός στα χωρία της Παρνασσίδος», «Σάτυρος Μιστόκλης». Έγραψε επίσης μια εξαιρετικά εμπνευσμένη παράφραση της φυλλάδας του Μεγαλέξανδρου, στην οποία παράφραση: «ο Αλέξανδρος εχάλασεν όλους τους παλληκάρδες δαιμονικούς του κόσμου των Κόμιξ, τον Στάρκο τον Ανελέητο, τον Μέταλλο, τον γιο του Σκοτώνη, τον Δόκτορα Μακάβριο τον Χειλαρά...», απόσπασμα που, προς εκπεφρασμένη αγανάκτηση των εργολάβων της αρχαιότητας, περιέλαβα στην εισαγωγή του πρώτου μυθιστορήματός στην Ιστορία, του περίφημου «Αλεξάνδρου Βίος», του Ψευδοκαλλιθένη, που πρωτομετέφρασα στη νεοελληνική (εκδ. Πατάκη, 1999).

Το σαρκαστικό-αυτοσαρκαστικό χιούμορ του Κουτρουμπούση (πικρά μελαγχολικό στο «Κεντράκι» -βλ.: «Η Αδελφή του Μετανάστη», «Μιστόκλης»- και συχνά εφιαλτικό ως προς το ανθρώπινο μέλλον) και τα πολλαπλά υπονοούμενα μέσω των ιδιαίτερων γραμματικών τύπων, της στρεβλής σύνταξης και των αποριών των ηρώων: («ο λόφος αξιωματικών είναι συνοικία πάνω σε λόφο, όπου όλοι ήσαν βαθμοφόροι; περιπεράδες, καφενοβίοι, κουρέι... δικηγόροι... φουρνάρηδες... όλοι με βήμα στρατιωτικό, όλοι αξιωματικοί;»), κάνουν ακόμα πιο αστραποβόλες τις παρατηρήσεις του: «...η τερατώδης μεγαλούπολη εσφάδαζε και άφριζε μες στο ηλεκτροσόκ της δυτικοποίησης που δεν έλεγε να κοπάσει από σχεδόν μισόν αιώνα. Και δεν είχε τέλος αυτή η κατάσταση, από την μίαν άκρη του ηλεκτρονικού νεονφώτιστου Τόκιου μέχρι την άλλη... με τις βάρβαρες πίστες όπου στριμωχόντανε τα λεφούσια των σινζινρούι της νεολαίας νεανθρώπων του Τόκιου, ήτοι: εξτρεμιστές χάκερς, πλαστικοντυμένες μαθητριούλες βιζιτούδες, βιομηχανοροκάδες, γοθθοναζί απ' τα σφαγεία... μια πιεζοφτιαγμένη σουρλουλού γκομενίτσα δεκαοχτάχρονη ντυμένη... την σχολική στολή ναυτάκι, με άσπρες καλτσούλες, μίνι φουσιτίσα με πιέτες», «Έχοντας διδαχτεί και στο σχολείο αρχαία ελληνικά - βεβαίως ιαπωνικής άποψης, αλλά ξεχνιούνται ποτέ οι Αρχαίοι, ακόμα και να θέλουμε...», «ηράσθει βαθέως την μορφήν και τον χαρακτήρα των Αθηνών, τα πανοράματα με το μόνο βρωμοκαοστανί νέφος στον ορίζοντα, τους σκουπιδοσωρούς και τα σάπια στρώματα σε κάθε γωνία...» («Και πάλι Αθήνα»).

Ποιος όμως κρύβεται πίσω από το επόμενο τραύλισμα-θρήνο; «Είμαι φθαρμένος, γκοσποντίν αφένΤΗ, χτυπημένος, ζουληγμένος, ξε-ξε-φλουδισμένος, καταπατημένος, ναι, ναι. Βουλιά...α...α...ζω λίγο... και στεγνώνω. Είμαι τσου-ρου-ΦΔΙ-σμένος... δεν μπορώ να σηλωθώ στα πόδια μου... οι μπαταρίες μου έχουν σχεδόν άδειά-σσει... Αμα θέλεις αφέντη ρώτησέ με ό,τι νάαααναι και να δεις όλα τα ξέρω...». Όσο κι αν μοιάζει, δεν κρύβεται η Ελλάδα. Θρηνηί το «χαλασμένο ρομπότ των Αναμνήσεων, το μόνο ρομπότ που θυμάται», και ακούει στο όνομα: Μνημόνιος! (Η Μπόμεκη ζωή).

Για τον ιδρυτή της περίφημης οργάνωσης ΚΔΟΑ (Κτηνώδης Δύναμη Ογκώδης Αγνοια), συνομιλητή του Μπάροους («Ο Μπάροους στην Ουάσιγκτον», εκδ. Γαβριηλίδης, μαζί με το αφήγημα: «Εικόνες στην Αμμο»), σουρρεαλιστή, υπαρξιστή, κινηματογραφιστή, ζωγράφο (τα βιβλία του κοσμούνται με δικά του έργα), συνεργάτη του περιοδικού «Πάλι», συγγραφέα «ταχυδραμάτων», ποιητή («Η εποχή των ανακαλύψεων», εκδ. futura) Πάνο Κουτρουμπούση, που ηχογράφησε και μια σπάνια βραδιά με τον Βαμβακάρη και τον Παγιουμτζή στο θρυλικό κέντρο της Ιεράς Οδοῦ «Σου Μου», και την ταραχώδη ζωή του μπορείτε να διαβάσετε στο «Κρισγιαούρτι». Είναι προφανές βέβαια πως αν απολαμβάναμε μίαν αρτιότερη λογοτεχνική παιδεία, το έργο του θα τύχαινε πολύ μεγαλύτερης υποδοχής. Το ότι δεν συμβαίνει, συνιστά «επίσημη» αναγνώριση της αξίας και του μοναδικού του ύφους. Αμή όμως και τι να περιμένεις σάματις, όταν είναι πια «οι καιροί που ο λαός έχει πάψει να δίνει βάση στην πενιά»; □